
Latvijas ilgtspējīga attīstība

Edvards Kušners

*Latvijas Bankas ilgtspējības virziena vadītājs,
padomes padomnieks*

30.03.2022.

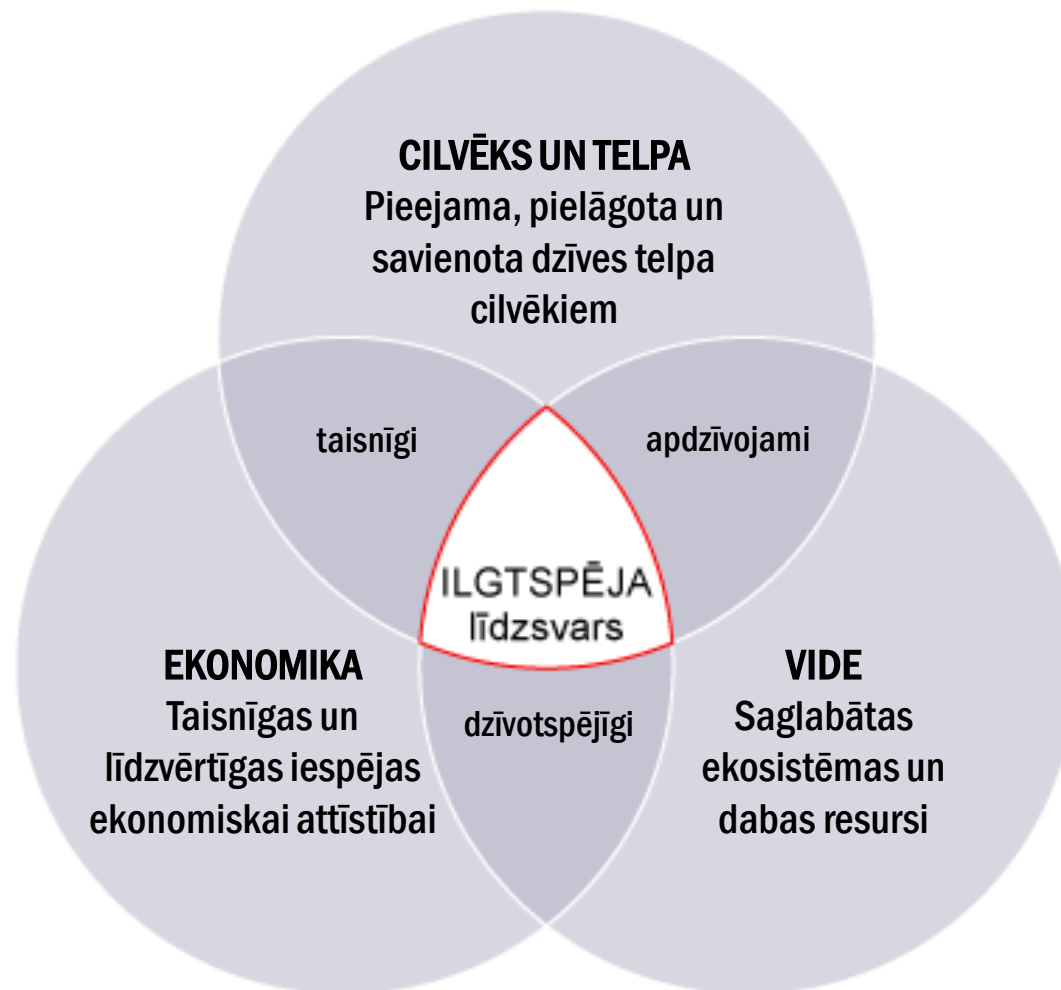
SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

- 2015.g. ANO Ģenerālā asambleja

Kā izprast ilgtspēju?

Dzīves kvalitāte

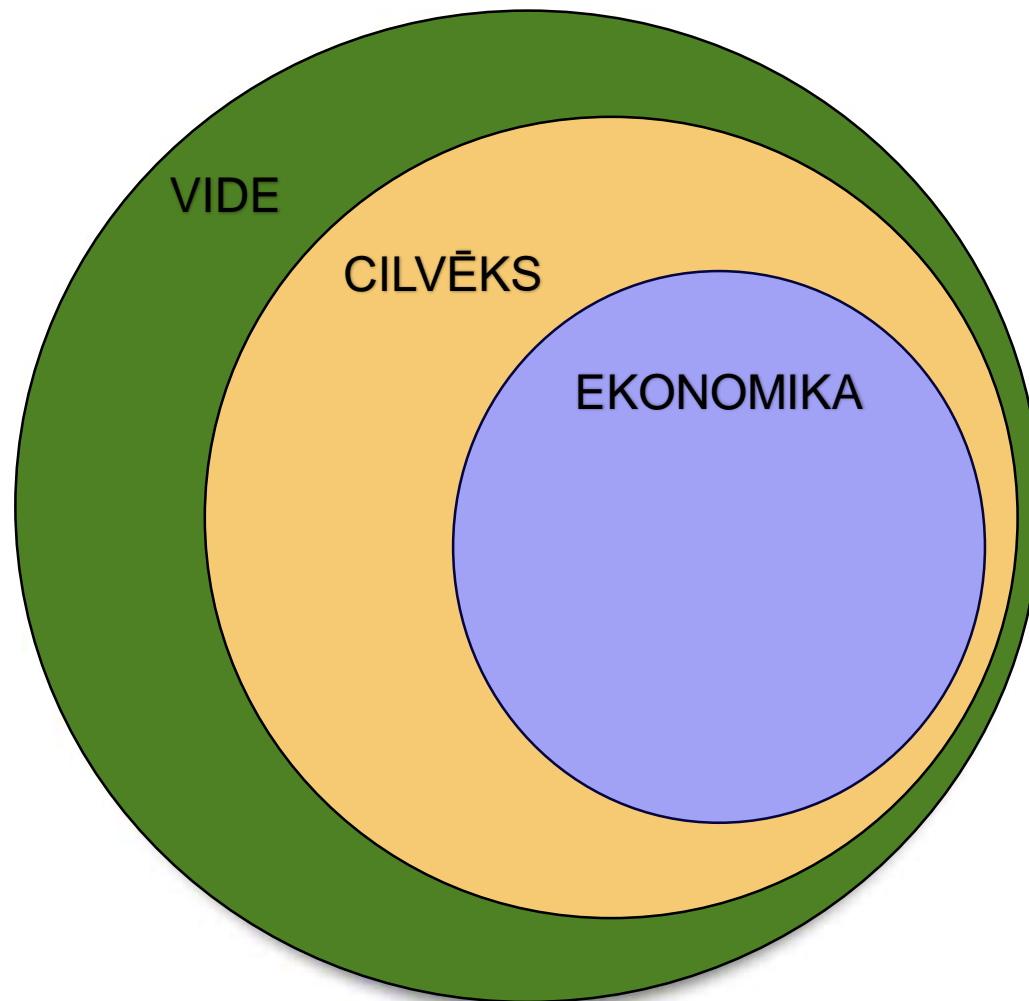
Turība un darbs

Vides tīrība un dabas daudzveidība

Ilgospējības loģiskā struktūra

Dzīves kvalitāte

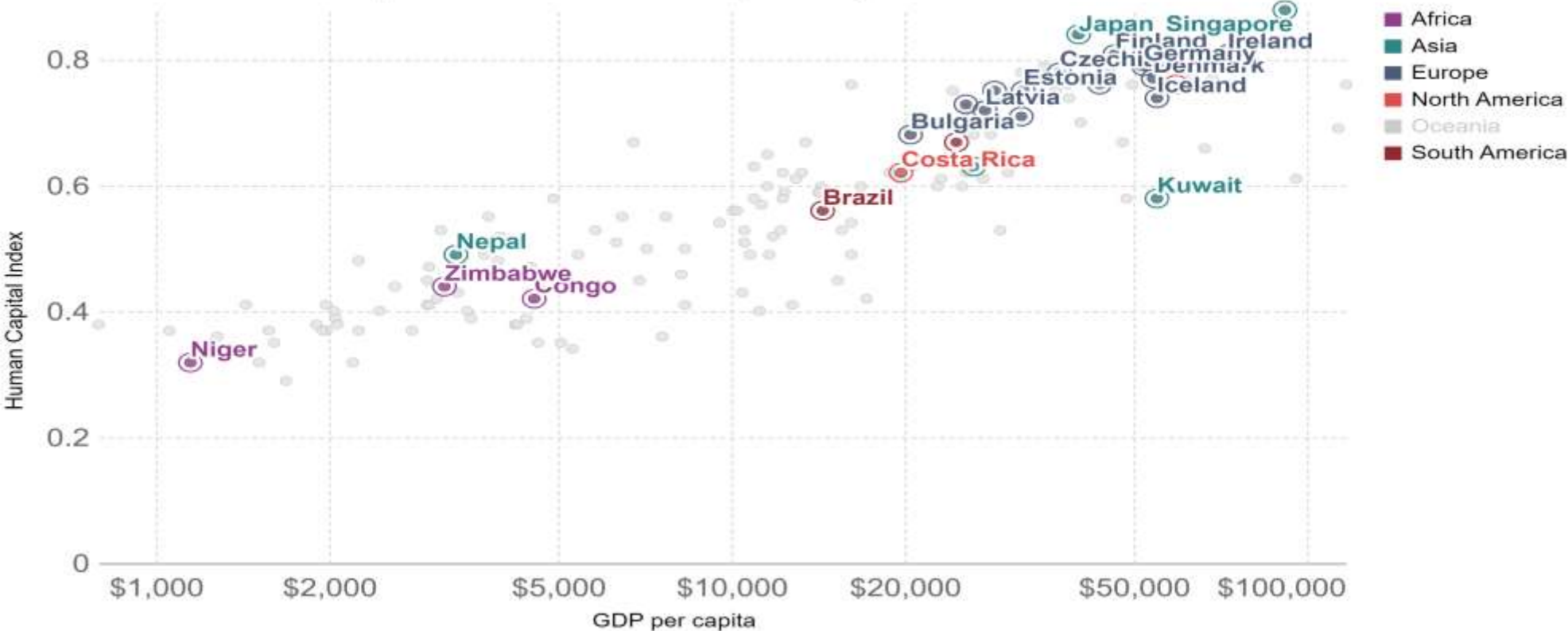

Cilvēkkapitāla saikne ar ekonomikas izaugsmi

Human Capital Index vs. GDP per capita

Human Capital Index (HCI) versus gross domestic product (GDP) per capita, corrected for inflation and cross-country price differences. The Human Capital Index (HCI) combines indicators of health and education into a measure of the human capital that a child born today can expect to obtain by her 18th birthday, given the risks of poor education and health that prevail in the country where she lives. The HCI is measured in units of productivity relative to a benchmark of complete education and full health, and ranges from 0 to 1.

Source: Data compiled from multiple sources by World Bank

Klimata pārmaiņas

Pielāgošanās

Novēršana

Klimata pārmaiņu scenārijs Latvijai (LVĢMC u.c.)

- ▶ kopējā nokrišņu daudzuma palielinājums par 16%, pamatā ziemas periodā;
- ▶ pieaugs nokrišņu intensitāte;
- ▶ temperatūras pieaugums +3,5C straujāks par globāli vidējo, karstuma viļņi;
- ▶ veģetācijas periods pieaug +24-38 dienas gadā;
- ▶ sala dienas mazāk, sniega maz;
- ▶ vēja izmaiņu scenārijs neskaidrs, bet intensitāte krītas jau ilgstoši.
- ▶ Baltijas jūras līmenis ceļas 20.gs. +17cm, 21.gs. >50cm

GLOBAL INVESTORS DRIVING BUSINESS TRANSITION

Climate Action 100+ is an investor-led initiative to ensure the world's largest corporate greenhouse gas emitters take necessary action on climate change.

[Learn more](#)

INITIATIVE SNAPSHOT

615

INVESTORS

\$65

TRILLION IN ASSETS

167

COMPANIES

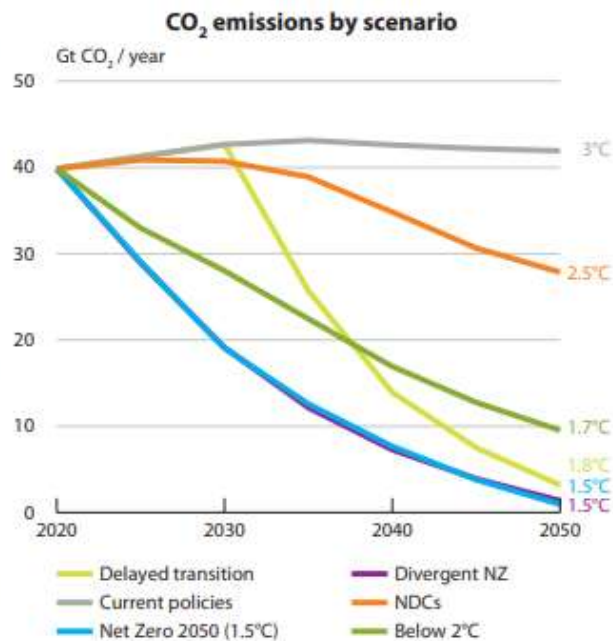
80%+

GLOBAL INDUSTRIAL EMISSIONS

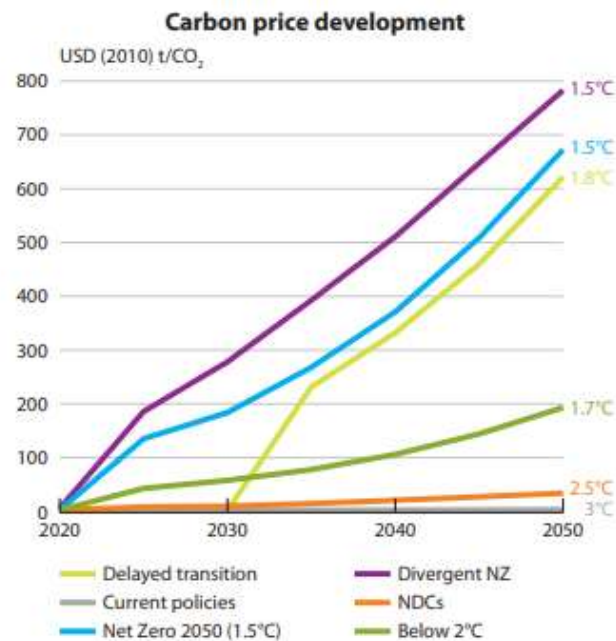
Scenario narratives

Each NGFS scenario explores a different set of assumptions for how climate policy, emissions, and temperatures evolve.

- Orderly**
  - Net Zero 2050** limits global warming to 1.5°C through stringent climate policies and innovation, reaching global net zero CO₂ emissions around 2050. Some jurisdictions such as the US, EU and Japan reach net zero for all GHGs.
  - Below 2°C** gradually increases the stringency of climate policies, giving a 67% chance of limiting global warming to below 2°C.
- Disorderly**
  - Divergent Net Zero** reaches net zero around 2050 but with higher costs due to divergent policies introduced across sectors leading to a quicker phase out of oil use.
  - Delayed transition** assumes annual emissions do not decrease until 2030. Strong policies are needed to limit warming to below 2°C. CO₂ removal is limited.
- Hot house world**
  - Nationally Determined Contributions (NDCs)** includes all pledged policies even if not yet implemented.
  - Current Policies** assumes that only currently implemented policies are preserved, leading to high physical risks.

Source: IIASA NGFS Climate Scenarios Database, REMIND model. End of century warming outcomes shown.

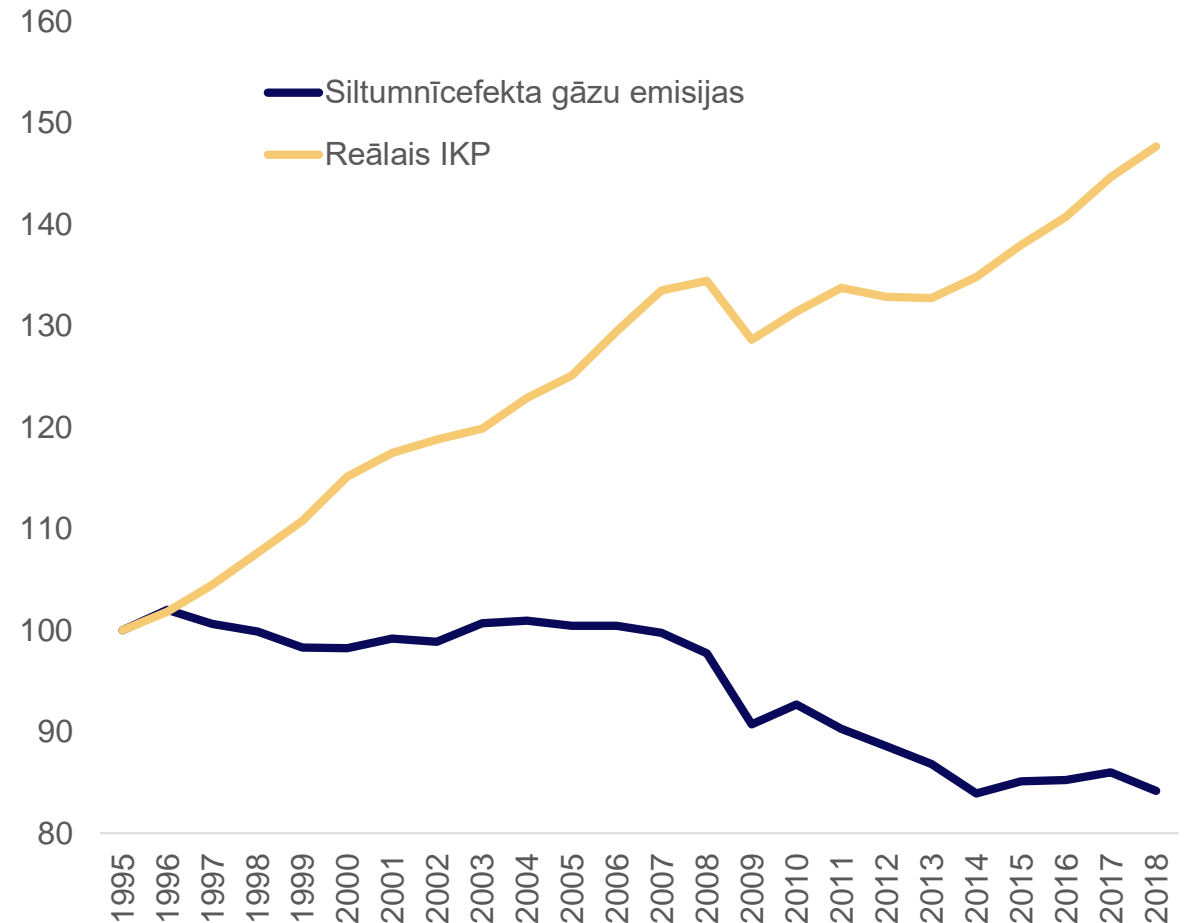

Source: IIASA NGFS Climate Scenarios Database, REMIND model. Carbon prices are weighted global averages. End of century warming outcomes shown.

Vides ilgtspēja un ekonomikas attīstība ir savienojami mērķi

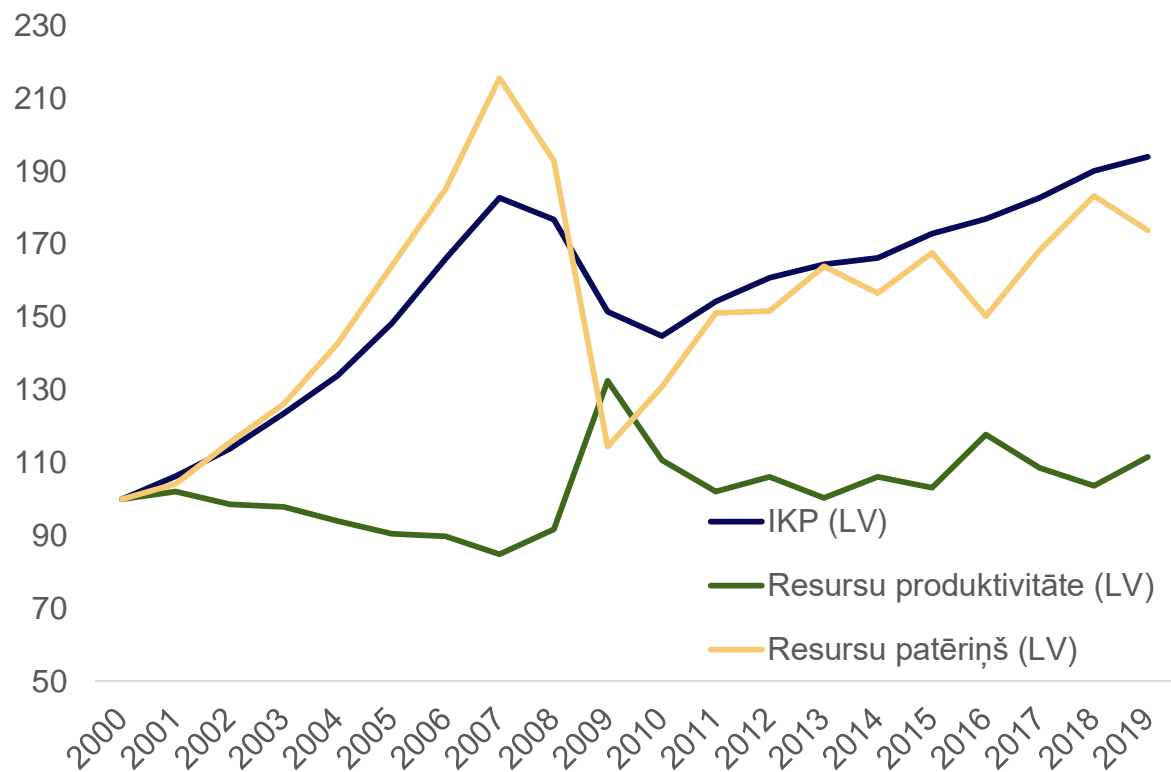

Reālais IKP un emisijas ES (1995=100)

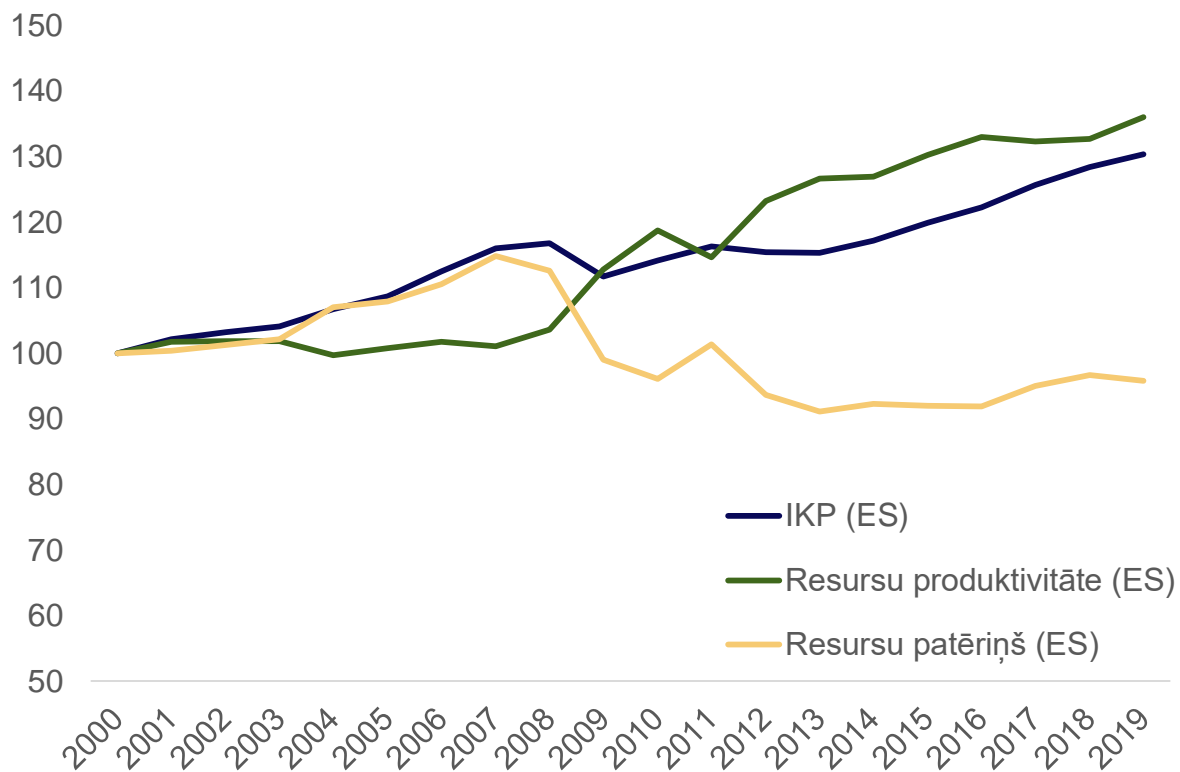

Pārmērīga izaugsmes atkarība no resursu patēriņa Latvijā

IKP, iekšzemes materiālu patēriņš un resursu produktivitāte **Latvijā** (2000 = 100)

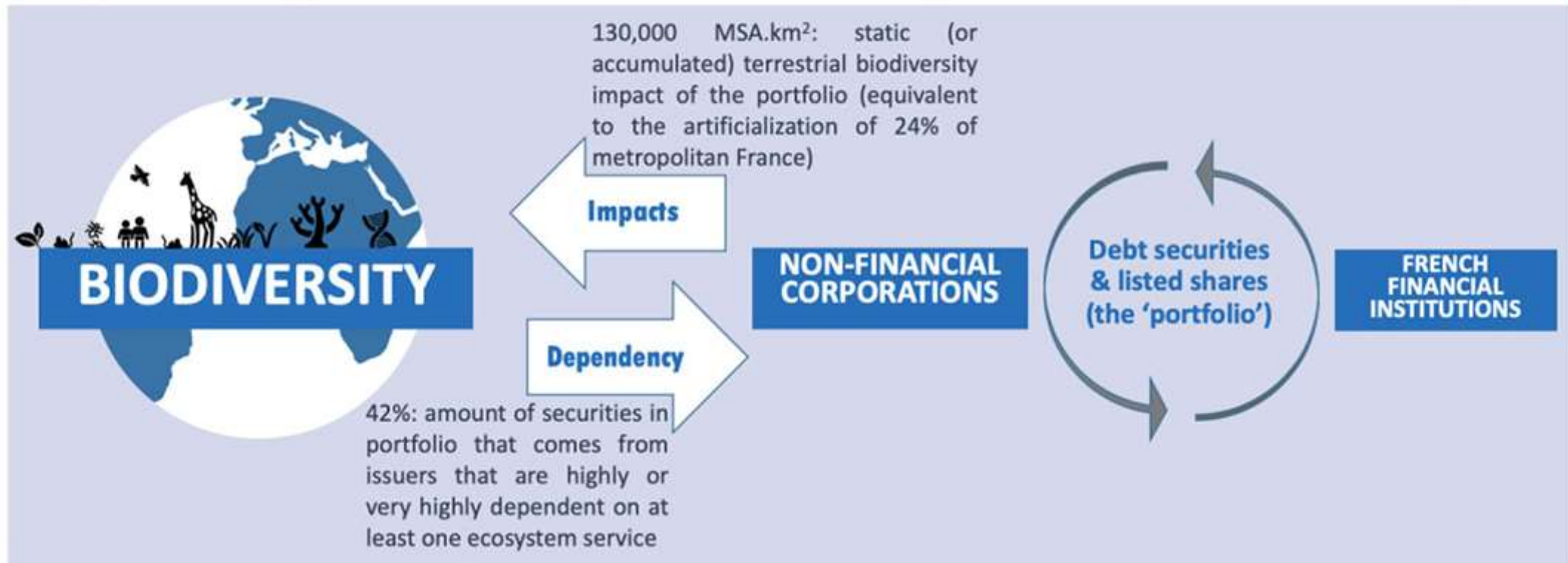

IKP, iekšzemes materiālu patēriņš un resursu produktivitāte **ES** (2000 = 100)

Biodiversitātes ekonomiskā nozīme

Dependencies on ecosystem services and impacts on biodiversity corresponding to the 'portfolio' (debt securities and listed shares) of French financial institutions

---

OECD Environmental Performance Reviews: Latvia 2019.

Tāpat kā vairums ESAO valstu, Latvija varētu ciešāk integrēt bioloģiskās daudzveidības apsvērumus nozaru politikā. Īpaša uzmanība ir jāpievērš **lauksaimniecībai un mežsaimniecībai**, jo šīm nozarēm ir būtiska ekonomiskā un sociālā nozīme, taču tās **arvien vairāk apdraud ekosistēmas**. Aizsargājamo teritoriju tīkls ir plašs, bet ir vajadzīgi lielāki resursi, lai nodrošinātu aizsargājamo teritoriju **pienācīgu pārvaldību** un palīdzētu apturēt bioloģiskās daudzveidības zudumu. **Lielākā daļa dzīvotņu un sugu ir nelabvēlīgos apstākļos.**

Lielo jautājumu laiks

“Anyone who believes in indefinite growth on a physically finite planet is either mad, or an economist.”

— David Attenborough

- ▶ Kāds ir valsts pastāvēšanas mērķis?
- ▶ Ko nozīmē izaugsme?
- ▶ Antropocentrisks vai ekocentrisks skatījums?
- ▶ Vai mēs apzināties cilvēktiesību ekoloģiskās robežas?
- ▶ Kā iekļaut dabu ekonomiskos aprēķinos?
- ▶ Nākamo paaudžu tiesību atzīšana un aizsardzība

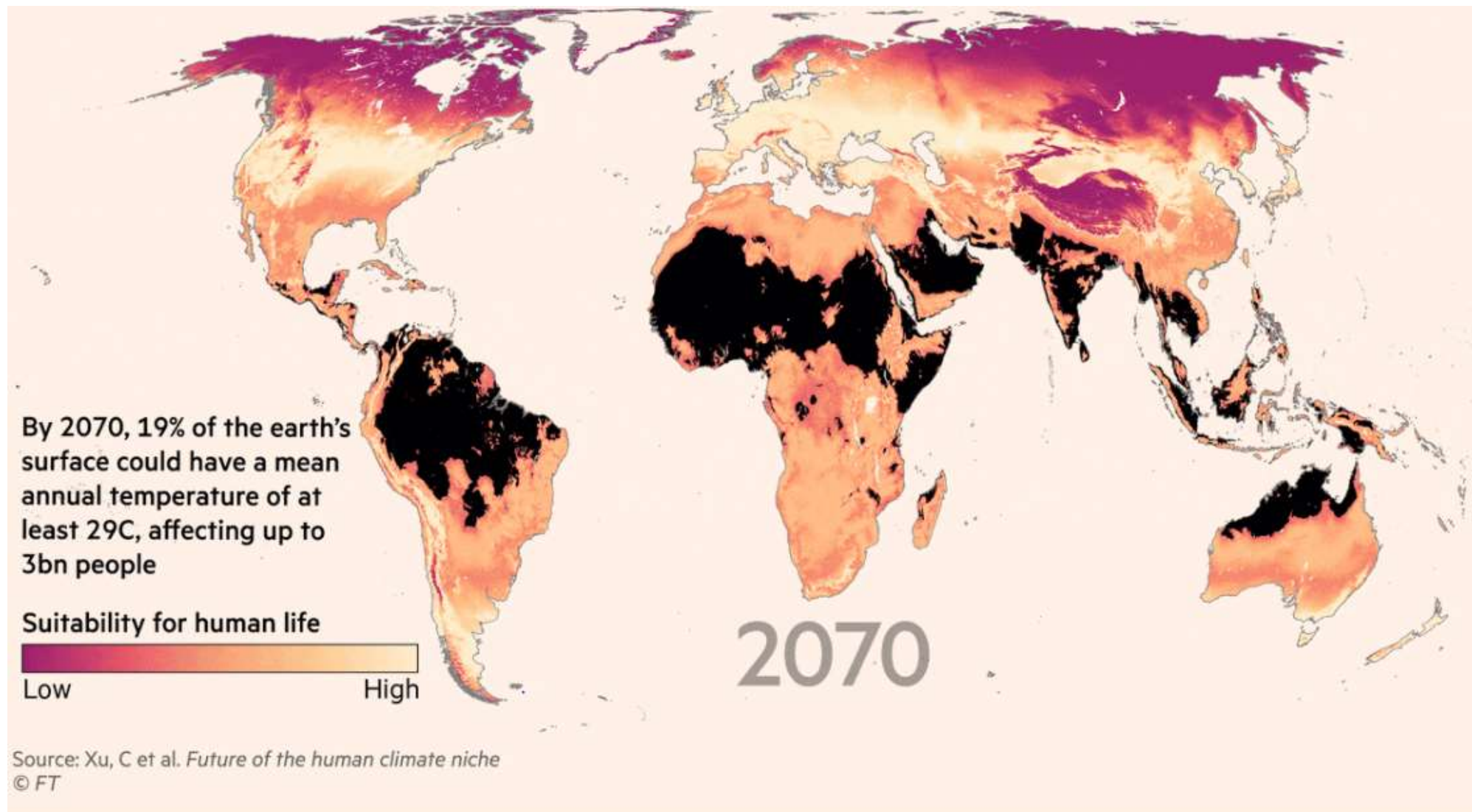
Jaunā realitāte

- ▶ Komplekss, vienots redzējums, starpsektoru risinājumi
- ▶ Skaidrāka izpratne par dažādu ilgtspējības faktoru mijiedarbību (ESG, ANO 17 ilgtspējas mērķi, Zaļais kurss) - nemeklēt vienu galveno!
- ▶ Klimata pārmaiņu ierobežošana un adaptācija vienlaikus
- ▶ Oglekļa ekonomikas iepazīšana – zināt "oglekļa ķīmiju" savā jomā
- ▶ Masīva datu apmaiņa, jauna progresā metrika
- ▶ Izdevumu pārvēršana par investīcijām

Cilvēka dzīvei nepiemērotu teritoriju paplašināšanās

Cilvēka radītās klimata pārmaiņas nav drauds planētai vai cilvēka sugai, tas ir drauds mūsu civilizācijai, tās ekonomikas pamatiem, infrastruktūrai, valstu pastāvēšanai un cilvēku dzīves kvalitātei

---

Mūsu valsts, mūsu banka
